

Наше Лемко

РІК III.

Ч. 7 (55)

Львів, 1-го квітня 1936

Виходить двічі в місяць

Адреса: Львів, Руська 18. Тель. 257-90
NASZ LEMKO, LWOW, RUSKA 18.

ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 дол., Піврічно 1'80 дол., Чвертьрічно 1'— дол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1 $\frac{1}{2}$ ам. дол. або рівновартість.

Організаційна поїздка делегата „Просвіти“ по Америці

В дніх від 1-го грудня 1935. р. до 15-го січня 1936. р. делегат Тов. «Просвіта» у Львові, Михайло Дудра обіздив українські громади в західній частині стејту Пенсильванія й в стејті Огайо. Всюда виголошував відповідні реферати на вічах, яких цілком було познакомити українську еміграцію з теперішнім станом Лемківщини. На ці віча приходили численно Лемки як також симпатичні Лемківщини та радо слухали вістей з Рідного Краю. По рефераті переводились звичайно

збірки на просвітні цілі Лемківщини а також засновувались відділи новоствореної Організації Оборони Лемківщини, яка поставила собі за ціль нести сталу допомогу своїх братам в Старім Краю.

Від 20-го лютого п. Дудра перебуває на поїзді в околиці Скрантону, найгустішій лемківській колонії в Америці. Американські Лемки витають всюди радо свогою першого делегата з Рідного Краю.

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Виховання в старшому віці не дає бажаних вислідів

Виховання не починаємо від старших тому, бо в душі старшої людини тяжче приймається нове зерно. В душі старшої людини лихі звички й різні нахили тай забобони так уже глибоко успіли запустити коріння, що всяке нове зерно, всяка новість, що її ми хотіли би посіяти в його душі, не знаходять собі так легко місця, як у молодому віці, а хочби і нашли так хісна з них великого не буде, бо їх ослабить і затинить те душевне хабаззя, що скорше засіялось й мав час розростися в могучі дерева лихих звичок і нахилів. Старша людина це вже поле, на якому стоять густо могучі дерева, котрі у своїй тіні не дадуть розростися вже ніякій іншій рослині. Самі ми часто робимо вчинки, про які знаємо, що ми не повинні їх робити, а помимо того робимо їх.

Скільки-ж разів постановляємо собі; не повторювати лихих вчинків, скільки разів сповідаємося з їх, а мимо всього повторюємо їх, як лише прийде відповідна нагода. Неоднн твердо по-

становляє не курити, а курить далше, неоднн п'як радби не пити, а п'є, як прийде нагода. Нераз провадим затижні процеси зі сусідами не тому, що так нам каже розум, але тому, що до такого поступку жене нас наш гнів і наша впертість. Діється так тому, що наші лихі нахили, що їх ми набули по батьках, або й самі придбали й скріплювали свавільним життям замолоду, вже настільки є сильні, що вони вже й не лякаються нашого розуму, не тільки не лякаються, але ще ним володіють. Тому то наші бажання, наші нахили й пристрасти являються нераз сильнішими від постанов розуму.

Отак розумно й доцільно поведене виховання являється великою силою; при його допомозі можна змінити не тільки людину — одиницю, але й цілий нарід. Тільки не треба його відкладати на «потім», чи переказувати другим, але зачинати вже в родині виховувати дитину від першого таки року її життя.

(Д. б.)

Український інженер викрив багатства української землі. Недавно викрили нові джерела киплячки (нафти) в Турчанщині в селі Липе. Їх викрив український інженер Богдан Тренівецький, що працює в американськїм нафтовім підприємстві «Вакуум Ойл Компані». Инж. Тренівецький підчас української війни, як старшина українського гарматного полку стояв недалеко зі своєю батареєю й вже тоді зауважив кипячку в тих сторонах. Як скінчив науку в Чехословаччині, вернувся у ті сторони і відкрив підземні закриті багатства.

Жиди всюди однакові. Християнські священники у Вєфлеємі внесли скаргу до англійського виокого комісара в Єрусалимі на жидівських подорожних, які звиджують церкву Різдва Христового у Вєфлеємі і поводяться зухвало та некультурно. Священники домагаються, щоб англійський високий комісар заборонив жидам входити до святині. Англійська влада розпочала карне поступовання проти дев'ятох молодих жидів, що зневажливо поводитися у Вєфлеємській церкві Христового Різдва.

Вчителька заразила туберкульозом (сухотами) цілу школу. В шведській місцевості Готлянд учителька місцевої школи заразила цілу класу, а далше цілу школу туберкульозом. Лікарські оглядини устійнили, що 15 дітей з класи тієї вчительки хорі на важку, отверту туберкульозу. Крім того в інших класах тієї школи було багато дітей хорих на сухоти. Шведські шкільні власті зажадали, щоби весь учительський персонал щомісяця ставав до лікарських оглядин.

Чи не добре буде таке жадання поставити в школах на Лемківщині?

Лемківський кермаш

Дня 19-го січня ц. р. І-ший Відділ Організації Оборони Лемківщини в Нью-Йорку обходив тридцяті ювілей свого існування та праці. З ювілеєм тим був отриманий традиційний лемківський кермаш (празник), який якраз в цей день, на Йордань, обходить святочно Сянік, природня столиця Лемківщини.

Помимо дуже поганої погоди, яка в тім дні панувала, прибуло багато гостей не тільки з самого Нью-Йорку, але також з далеко віддалених околиць стејту Коннектикот і Джерзі Сити. Були це самі поважні громадяни Лемки та симпатичні української Лемківщини, між ними президент Українського Народного Союзу, п. Мурашко.

Вечора розпочалась о годині 5-ій вечором в великій залі Українського Нар. Дому. Відкрив її короткими словами голова відділу, громадянин Карбовник, який покликав гр. Барну з Джерзі Сити до переведення церемоній. По скінченні вечорі забрав щезав слово гр. Карбовник, складаючи щире подяку своїм співпрацівникам, та підчеркуючи при тім окрему заслугу нашої молоді. Секретар відділу, Олекса Роман, переповів у коротких словах історію повстання та розвитку цього відділу, та згадав про труднощі, з якими приходилось зустрічатись в початках, стараючись придбати якусь допомогу для своїх братів. Як останній з урядників відділу забрав слово гр. Теодор Копка, який розвівши дещо ширше над лемківською справою, підчеркнув духову звязь Лемків з цілим українським народом.

Потім виступив на сцену спеціально запрошений хор ОДВУ, що під проводом свого диригента, проф. Ки-

риченка, відспівав прекрасно кілька пісень. На домагання гостей мусів співати другим наворотом.

По виступах хору забирали слово гості. Першим промовив президент У. Н. Союзу, п. Мурашко. Обговорюючи справу допомоги Лемківщині та лемківську еміграцію, як також взагалі цілу українську, вказав на konieczність допомоги Старому Краєві та на занедбання цієї справи в минувшині, яке впливало з нашого розсвареного еміграційного життя. Відтак забрав слово представник Лемківської Комісії при Тов. Просвіта у Львові, Михайло Дудра, який в імені цієї Комісії зложив щире подяку та признання урядникам та членам Відділу за їх догеперішню працю та побажання на будуче. Окреме місце присвятив згоді та взаємній любові, які так рідко можна подібати в українських організаціях та які так фатально відбиваються на нашій народній життю. Підчерку-

ючи звязь Лемківщини з українським народом, закінчив свою промову словами: «Бажаю, щоб ми довго могли ще спільно працювати для всіх частин українських земель, доки не сповняться слова нашого великого Пророка, який сказав, «що розвалиться домовина а з тієї неї встане вільна Україна. Радуючи Лемківщину перед захланним ворогом, обвиняємо наших найменших братів, щоб справді наша заплакана мати могла колись радісно всімхнутися, згуртувавши біля себе всіх своїх синів». На кінець промовив гр. Денис Голод з Порт Джервіс, один з найстарших наших емігрантів в Америці. Він розповів багато цікавих подробиць з початків емігрантського життя, про повстання газети «Свободи», та про роллю Лемків в загально українським життю на американським континенті.

По вечорі та промовах переведено на поклик гр. Сербинського збірку на політичних в'язнів. Відтак розпочався баль.

Гість.

Жидівська вчителька в українським селі

Славний на весь світ чеський педагог І. А. Коменський сказав, що в школі повинен бути вчитель *гріє самої народности, що й учні*. Цей принцип є передумовою успіху навчання. Буває, що з якихось причин годі придержуватись цього одиного правильного принципу. Але в такому разі вчитель, що є іншої народности, як його ученики, мусить вповні володіти їх рідною мовою. В противному випадку не буде це шкільна наука, тільки насміх над нею. Щось подібного діється в с. Станові, мукачівської округи. Цього шкільного року прийшла сюди на вчи-

тельську посаду жидівка, що покінчила гімназію в Мукачеві й не тільки не знає української мови, мови своїх учнів, але не старається навчитись її.

Селяни обурені на таку вчительку, що на їх думку повинна вчити жидівку в хадейрі, а не їхніх дітей. Вже навіть була депутація в шкільного інспектора й жадала, щоб він забрав зі села цю жидівську вчительку, що нехтує мову своїх школярів.

А скільки в нас учителів, що не знає яскліди української мови? Врешті — коли заберуть собі цей т. зв. «лемківський буквар»?

Е. Гринишин

Бо війна війною

Ранком сина виряжали.

Усі ходили зажурені, несвої, кромі старого Максима. Заплакана Марина сунулася по хаті та не могла знайти собі місця. Її син Василь ішов на війну як доброволець.

— І пошо та війна, пошо? І пошо ти старий дурню сина на то нараяв?! Нейби там сидів в халупі й не рипавсі. Доле моя безталанна... бідькалася Марина.

— Е... сиділабис тихо і не вівкала як на погребі — сердився Максим. — Йойкати, то бабска справа, а хлопска ні. Ти Василю вже готов?

— Та вже.

— А тії бублички, шом ти спекла взевес си?... Йой! Бублички за-

був! Та якім пекла їх та не одну сльозу випустила над ними, а ти забув... — заголосила Марина.

Вона стягнула з печі бублички та всунула в клунок Василя. Оглядала все докладно. «А може того треба, а може то забув, а це візьми ще, а тамто може придасться».

Максима все це сердило:

— Ну, ну, юж всьо готової, не журисі.

— Тату, а цого Сильцьо йде на війну? — встряв маленький брат Василя Юрко.

— Битисі.

— Тату! Я іду тиж, я мусу іти з Сильцьом! — зарепетував.

— Тихо сиди маде!

— Я юж не малий — маю лук і стріли. Я мусу йти!

Мати почала успокоювати сина, а він розревівся.

— Ну, а тепер сідаймо, жиби всьо доброї з нами сідало — командував Максим.

Посідали. Тяжка мовчанка наче

хмара повисла.

Вкінці промовив Максим:

— Ти, сину, на війну йди, але гонорово бийсі, бо воюеш не за чужу, а за свою справу. Хто глухий ней воюї за цісара, але ти свое мірковане май і якіби що до чого, то жиби знав, чого триматисі.

— Господи! — зойкнула мати.

— Там на війні місці на бановані й жель нема і в такі кумедії не вдавайсі. Будь твардий як камінь і листів багато не шмаруй, бо то на війні недобре.

— Йой! Та ци ти ю зварював! Навіть листів не позволеї писати

— хлипала Марина.

— Не шмаркай, не шмаркай. Менши буде листів, то менши твого шмарканя буде... Ну, а кулькі то юж цалком не бійсі. Юж я старий практик, як з ляпонцем бивсі, то знаю. Ци ти будеш перед нев ховатисі ци ні, — на едно вийде. Як зохце, то ті й під зем-

лев знайде. Венц будь відважний

Як Москва поневолювала Україну

II.

З 1654. р. звязана дуже важна дата історії українського Народу. Богдан Хмельницький, шукаючи помочі в боротьбі проти Польщі заключив у січні того року з Москалями Переяславську угоду. Остаточний договір складений у Москві в березні 1654. р. т. зв. «березневі статті», забезпечував Україні широку автономію. Зокрема Україні застережено такі права: гетьмана і старшину вибирає рада; українські суди й уряди є незалежні від московських; податки на Україні збирає український уряд; козацького війська має бути 60 тисяч; залишається давній поділ на стани, козацький, шляхетський, міщанський і духовний, а кожний стан заховує свої права; Україна має право вести переговори з іншими державами. Московському цареві признавав договір такі права: утримувати в Києві вояводу та військову залозу; про закордонні посольства гетьман повідомляє царя, також про вибір нового гетьмана війською повідомляє царя.

На підставі того договору Україна залишалася окремою державою під зверхнім протекторатом московського царя.

Однак не час ні обставини, в яких цей договір заключено не віщували йому довготривалості. Вже в січні 1654. р. виявилися великі різниці між політичним думанням москалів і українців, а переговори за малим не розбилися. Заприсяження договору наступило тільки з української сторони. Цар, як самодержець, присяги не зложив, а обмежився лише до видання грамоти, я-

і до всього здатний, а з ворогом не пардонує і не шкодує го, но лупи й лупи, бо як не, то тебе злупит.

— А до своїх охвіцерів то пшанівок май і на їх команду хоть в пекло йди, бо якбис в чімсь провинивсі, то бим ті знати не хтів.

Повставали.

Вийшли на дорогу і там пращалися.

— Памятай, жи не за якубуть справу бешсі — докинув Максим. Розсталися.

Заки Василь сховався за високими житами, багато разів вимахував рукою.

Сонце пражило.

Верталися до дому похилені, крім Максима. Він статочно підніс голову в гору, а лице його випогдилось як по сповненню належного обовязку:

— Абисте знали, жи і десятиох спнів виславбим на войну, якбим мав...

кою затверджував права України. Від початку дивилася Москва на Україну очима завойовника, як на багату колюнію, що дасть їй змогу станути твердою ногою на сході Європи та промостить шлях на Балкан і тому на кожному кроці старалася обмежити права України та використати кожну нагоду для поширення своєї влади над нею.

Вже в слідуячому 1655. р. прийшло до непорозуміння між Україною а Москвою. Царські війська стягалися поволі й прийшли з підмогою Україні щойно в рік після складення договору. Одна частина царської армії пішла на Смоленськ і Білорусь, друга з українськими військами на Галичину. Московському цареві дуже невсмак було це, що всі білоруські міста піддавалися не на царське імя, а під козацьку владу та заводили у себе козацький устрій. Тому козацького полковника Івана Золотаренка вислано аж під Вильню. В Галичині московські воеводи хотіли поводитися, як у завойованій країні, грабити населення та брати добучу, на що рішуче не годився Богдан Хмельницький, що бажав прилучити ці землі до Козацької Української Держави.

Колиж російський цар, замащений надією добути для себе польський престіл

згодився на мир, наступило явне по-доптання березневого договору Москвою. Всупереч застереженню, що Україна має право вести переговори з іншими державами, Москалі не допустили козацької старшини до мирової конференції у Вильні. Виленський мир між Польщею й Москвою завершено без участі України. Козацькі послы вернули знеохочені на Україну, припали до ніг гетьмана та говорили: «Пропало тепер запоріжське військо, нема нам нізвідки помочі, не маємо де голови своєї прихилити. На чому договорилися царські послы з лянцькими комісарями, про те нам зовсім нічого не відомо. Царські послы не тільки, що не радилися з нами про ніщо і не пустили нас до посольського шатра, але й здалека не допускали нас — як псів до церкви божої».

Богдан Хмельницький зрозумів, що Україна не вдержить своєї незалежності в уніі з Московщиною. Тому почав розглядатися за новими союзниками. Він навязав переговори зі Швецією та Семигородом, вислав навіть полковника Антона Ждановича з 30. тисячним військом на підмогу семигородському воеводі Юрієви Ракоцкому в його поході на Польщу, але передчасна смерть, прискорена вісквою про невдачу походу, не дозволила великому гетьманові здійснити своїх далекосяглих задумів.

(Далі буде).

Я. Г.

Пращали любого гостя

На залізничій стації в Вороблику панує давно невиданий рух. Люди очікують на приїзд поїзду... Це не подорожні, оті молоді дівчата і хлопці; у них дуже торжественний вигляд...

Це карні члени українського спортового руху. Т-ва «Луг», що враз прийшли попращати дорогого гостя і брата з Королика, добродія Волошновича, делегата Комітету Допомоги Лемківщині в Америці. Він по кількатижневому побуті у рідній Лемківщині познакомився з правдивим життям й змаганням усіх братів Лемків. Саме його пращайуть зібрані молоді та старші, бо він їде до вільної землі Америки — щоб передати Всім Братам за Океаном ширі пздоровлення з Рідних Сторін. Їде, щоб там серед інших — може кращих обставин дати звіт з наочних бачених побутових картин рідних братів, на Лемківщині, вказати найбільше загрожене їхнє життя — дати їм належну та необхідну піддержку, так моральну як і матеріальну...

Оживлена виміна думок і проектів; в уяві життєрадісної молоді зарисовується краще велике наше українське «Сільського Господаря» святе Завтра. Боже!.. Яке щастя! Своя власна до-

мівка, свобода праці, кооператива, читальня; «Покажемо, що ми браття а козацького роду...» Так якось... на душі... весело. Голос дрижить зі зворушення, зростає віра у Велике майбутнє українського Народу...

Зближається хвилина приїзду потягу, тож усі спішаються, щоб якнайбільше переказати, щоб чого не забути.

— А не забудьте сказати Братам Односельчанам за Океаном, що ми усі духом разом з Ними і що ми дуже, дуже вдячні за щирю поміч.

— А просимо переказати, щоб ніколи не забували за нас.

Сигнал, і на перон віхав потяг. Послідні побажання, послідні устиски рук...

— Позір! — і поміж рядами струнких Луговників переходить п. Волошнович та всідає до переділу. Відсуває вікно, в його очах слюзи; зі зворушення не може говорити, лише — «бувайте здорові і кріпиться». Потяг рушив з місця.

— Ща-а-с-ли-и-во-о-і до-о-ро-о-г-ині! — Не-за-а-бу-у-ва-й-те-е-е!.. — несеться грімко з кількадесят здорових молодечих грудей, щоб полинути геть до Братів за Океаном...

Святочна вечора

Село Бонарівка, гміни Стрижів над Вислоком, повіт Ряшів. Т-во «Луг», в день Богоявлення приготувало вечором спільну гостину для членів «Лугу» та запросило всі місцеві Установи, як кооперативи «Згода», «Ощадність», Районова Молочарня, «Сільський Госпо-

мовою голова «Лугу» Дмитро Сувтисік, привитав гостей і роздав просфору. При просфорі промовляли Всч. о. декан Іван Ключас, що з головою «Лугу» поділився просфорою. Відтак по чаї промовляв Василь Качмарський. П. Янош попросив кількома словами зібраних

Наші ідейні та свідомі брати при торжественній святочній вечорі в селі Бонарівка к. Стришева.

дар», кружок «Рідної Школи», Читальню «Просвіти» і «Союз Українок», щоби через своїх делегатів взяли участь, а також Всч. о. дек. Івана Ключаса, представників громади, як солтиса, підсолтиса і місцевого учителя п. Козича й деяких громадян.

Гостина відбулася в великій залі Читальні «Просвіти» дуже величаво. Початок був в год. 17., а кінець в год. 22-гій. Представники і гості всі посходилися. Сала у вінци й образи устроена, столи застелені. Наші гарні луговички приготували смачну їжу. Подавали найперше свячену просфору, відтак кутя, голубці, періжки, тісточка і чай.

Гостину відкрив короткою промовою, щоб перевели збірку на цілі «Лугу». Гості охотно зложили для «Лугу» понад 7 зл., а на фонд будови церкви понад 8 зл. Вкінці від місцевих установ подякував за гостину «Лугові» Михайло Опарівський. Ціла гостина була переплітана колядами, щедрівками та народними піснями. Найкраще було, як всі співали, а музика грала «Народився Ісус Христос во Вєфлємі». У вільних хвилях пригравала також своя мішана музика. Всі були вбрані у вишивки, лугові і народні строї. Накінець голова «Лугу» короткою промовою подякував зібраним за участь і закінчив цю милу братню гостину. **Учасник.**

НОВИНИ

Велике торжество «Просвіти». У Львові відбулося 8. III. ц. р. улаштоване філією Львів-місто. На цей день зложилася багата і цікава програма, що її оглядали українці Львова в залі Театру Різноморностей. Торжество було добре zorganizоване та дуже вдало підготовлене. Варто, щоб всі філії влаштували такі торжества.

Американки називають себе «Україною». Українське ім'я стає модним в Америці. Одна шпитальна доглядачка в Нью-Йорку, українка, повідомляє, що в кількох випадках завважила, як матері надава-

ли дівчатам, що вродилися в шпиталі, ім'я «Україна» побіч іншого дівочого імені: Дорота, Меріта й ін. Доглядачка пояснює це тим, що ім'я «Україна» гарно звучить для американки.

В Польщі ухвалив сойм заборону ритуального зарізу худоби. Жиди підняли крик і простест в своїй пресі в цілому світі.

Кара Божа. У Старому Збаражі, колись українському селі, що згодом стало польське, намагалися ці новоспечені поляки загартати місцеву церкву у свої руки й переробити її на костюлок. На св. Михайла м. р. вони вдерлися до церкви підчас відправи й нарobili такого бешкету, що аж поліція мусіла їх випирати зі святині. Тепер, на іменини президента, хотіли вони повторити напад, але не вдалося: провідник тієї банди, коли вранці голівся, змінився нечаяно на лиці й впав трупом на землю, покалічившись при цьому жахливо. Помічник його тогож дня захворів так у костелі в Збаражі, що його завезли до шпиталю, де боровся зі смертю. В цілій околиці ця очевидна кара Божа зробила велике вражіння.

Замкнули дорогу з Північної до Жегестова від 16. березня ц. р., що веде на відтинку Північна—Жегестів—Мушина. Будова цієї дороги має тривати приблизно 3 роки. Цікаво, чи багато наших людей найде при цій роботі заробіток.

Незвичайний прапор. 800 молдих Японок на доказ своєї любови до своєї батьківщини й армії обстригли собі коси й виткали з них тканину. З неї зробили боевий прапор, який подарують тому японському полкові, що перший йде в бій.

Чому в Сандеччині повстають масово тайні горальні? Цікаві новини подає І. Курієр Ц., що в 1934 р. на просторі району скарбового уряду акциз і держ. монополів у Новому Санці, викрили 138 тайних горальнів. Причина в цьому, що за викриття тайної горальні виплачували донощиків нагороду 70 зл. Тоді ці конфіденти входили в спілку з горальниками та разом ділилися зиском. Щось подібне діялося вже з тайними продавцями сахарини.

Алькоголізм стелить ліжку сухотам.

Поборюйте отрути — алкоголь і нікотину, в ім'я кращої майбутності Нашого Народу!

Українське Протизльогольне Товариство Відродження.

Хто добре газдує, той гараздує!

— кажуть старі люди. А господарюєте добре, вкладаючи свої ощадности на премійну книжечку

в Кооперативному Банку, ДНІСТЕР
у ЛЬВОВІ, вул. РУСЬКА Ч. 20.

Величавий Концерт у честь Тараса Шевченка відбувся в неділю 15. березня у Львові в салі міського театру. Концерт закінчили відспіванням гімну «Ще не вмерла Україна».

Криницькому «Лемкові» вже мабуть пройшлося наше українське Священство, і він в кількох вже числах шкалює немилосерно нашого Митрополита й Єпископа зі Станиславова. — Хто має здорового ще трохи розуму та прочитає се шкалювання, то плює з обридженням на саму згадку, що живе якась скотина на світі, що таке може писати...

Деякі священники припускали, що зі Львова з наших трьох Єпископів ні один не прийав на похорон ап. Адміністратора, мабуть з огляду на писання в «Лемку». Не знаємо, чи це правда.

РИЗНИЦЯ

кооперативне Т-во в Самборі

поруває з нагоди близьких Великорних Свят свій багато засоблений склад церковних предметів, як: фелони, хоругви, прапори, стихарі, обруси, шалі до обходу, суковки на дарохранительниці, ручники до чаші, ілітони. Процесійні образи, стіни, до іконостасів, хоругви і плащениці. Хрести ручні, на престольні, процесійні, патераці, вічні лампи, пазуки, чаші, дарохранительниці, монстранці, підсвічники, ліхтарі, ліхтарні, гармонійні дзвінки і кадальниці.

Євангелія і всі парохіяльні книги і друки Найліпше церковне світло й кадило.

Килими, хідники.

Приймає старі чаші до направа і поволочування й вислає вже посвячені.

Направляє старі фелони по найдешевшій ціні.

Приймає замовлення на іконостаси, престолы, проповідниці, малювання церков, волочення іконостасів по цінах поміркованих за повною гарантією так для греко-католиків як і православних церков.

Ціни знижені від 25 - 50%

Цінники даром і оплачені. ДИРЕКЦІЯ.

ПОХОРОНИ о. МАСЦЮХА

Апостольський Адміністратор для Лемківщини о. д-р Василь Масцюх помер у четвер 12. березня ц. р. рано на удар серця. Похоронні обряди помершого почалися в неділю в Риманові—Здрою. Труну з тілом о. Масцюха перевезли автом з Риманова до новосанчівського повіту та похоронили на цвинтарі його родинного села Нова Вєсь, у понеділок.

Часописи подають, що справу наслідника о. д-ра Масцюха полагають безпосередньо на основі Ватикану в порозумінні з польським урядом.

Замітка: Деякі наші читачі довідалися про наглу та несподівану смерть о. д-ра Масцюха в попередньому числі, бо 6. число «Нашого Лемка» вже друкували та редакція встигла помістити цю сумну відомість лише в декількох словах.

ПРОПАЛИ НАШІ ЧАСОПИСИ?

Питається одинадцять передплатників «Нашого Лемка» з Ростоків Великої, що не одержали 4 (52) числа нашого часопису.

Передплатники цікавляться, що могло би з їхніми часописами статися й міркують: як довго Ростоків була приділена до криницької пошти, часописи приходили на час до села. Та від тоді, як змінено пошту з Криниці до Лабової, згаданого числа часопису передплатники не одержали. Коли приділено Ростоків до Лабівської пошти, то Криницька пошта хіба всі наші часописи переслала Лабівській пошті до дальшого урядування. Далше в селі вже пан Ваньо, хоч рад-не-рад, роздав би їх адресатам. Та він каже, що «Наш Лемко» з 15. лютого не прийшов. Ну, а як не прийшов, то деж він подівся?

Так міркуючи, передплатники «Нашого Лемка» з Ростоків заявляють:

«Наша улюблена газета не є ніким фінансована; вона до нас задурило, як

якась шматка не пхається; ми за неї — відбираючи собі останній кавалок хліба від уст — дорого платимо. Вона є нашою власністю і як за свою власність мусимо впомятисся. Але треба нам вірити, що з тим числом була якась помилка; воно може ще надійде

Росточани.

Де нам іти Завадчани

Село *Риманівська Завадка*, сяниського повіту, належить до більших сіл на Лемківщині, бо числить до 200 чисел. Свідомі громадяни Завадки при помочі о. пароха Жеплинського заснували читальню «Просвіти». Перед о. Жеплинським парохував тут кілька літ москвофіл о. Кирило Чайковський. Він був найревнішим «апостолом» православля з поміж всіх москвофілів на Лемківщині. Як такий москвофільський діяч агітував за православом по околиці, як також старався запровадити православ'є і в Завадці, та на щастя зістав перенесений до Мшани, пів. Коросно, де своє діло доконав з повним успіхом. На місце священика москвофіла прийшов ідейний священик-українець о. Жеплинський, що не допустив Завадчан до переходу на православ'є. Село вільне від кацапського баламутства, горнулось до просвітнього життя. Але як у святим письмі написано і — «чоловік вибрав тьму, а не світло», — до села прийшов учитель москвофіл і від того часу зачалася в селі незгода, бандицькі напади одних на других себто кацапів на українців, вибивання їм вікон, кошення зеленого збіжжя, лєну, стрижень коний, вливання ропи до студень

Юда знайшов шнурок, а ви не ліпші від него. Ви думаєте, що таким урядуванням талергофських здвигів представите себе героями? Знає кожний добре про Талергофа, та і то, які ви герої! — герої зради, герої кішені. Може видумаєте буквар для кожного села інший, мали би добрий заробок. Батьки неодагнуть ді-

тей, а буквар кожний рік будуть купувати інший. Такий буквар наших перший ліпший бортак...

Схаменіться недолюдки, діти юродиві!

Гей, брати Завадчани, що здорово думаєте, перестаньте бути кайнами, здрійте луску з очей та погляньте на світ ясний, а побачите, де сонце правди. Не час нам нині вести братоубійчу боротьбу. Ми мусимо стати всі разом, взятись за науку, бо нам треба піднести культуру, освіту, щоби з нами і чужі числилися. Не даймо визискуватись ріжним спекулянтам гандлярам жидівлі, котра з нашого розбиття користає, а до того можемо дійти тільки через свідомість, єдність та науку. Призадумайтесь, брати Завадчани, та розсудіть, як воно ліпше може вийти. Чи-ж у вашім селі не може бути порядна кооператива, молочарня, сільська пекарня, м'ясарня? А ремісників у вас багато? Не може бути в вас порядний коваль, колодій, столяр, кравець? Мало у вас здібних хлопців, що могли би піти до міста навчитись ремесла, а відтак заложити варетат у своїм селі, щоби наш гріш не йшов у чужі руки. А газдове, час подумати про поліпшення господарки, про закладання садів, огородів, пасік. Маєте такий гарний збуг на говарі, як масло, яйця, молоко, ярини, ягоди, овочі. Чи-ж далеко вам до Івоніча-здрую, а там літники того потребують. У ваших руках ваша доля, а ми радою та вказівками вам поможемо!

Незавадчан.

На лемківському промежжі

(Опис гірської парохії Залуж-Війське, сянницького повіту).

В парохії Залуж-Війське Лемків немає зовсім, але зате в деяких словах і висказах є ще сліди і впливи лемківської бесіди. Приміром люди тут говорять: «перси-груді», «бріх» - живіт, «дриляти, метати» - кидати, «нигда» - ніколи, «дівонько» - дівчинко, «сес, цей-цей, бити» - бути, «підеме, з'їме, зробиме» - підемо і т. д., «кісто» - тісто, «гіло» - діло, «кішится» - тїшитися, гора, догори, ксьонжка, щесте, нє-ворог, циган, корова бодє, юш, допіру, попєр-перєць, єгомость, Гамерика, попівство, вшитко, газда, газдиня, сват-сваха, стрина, барз сподабат, чем нє, болит, кипит, варит, сут, каміне мече, вздрів, піздрився, скар ня Боже, пацір, смотрся-дивися, гев-тут, угір-переліг, общій-чужий, з'їмат-злапає, гад-вуж, нич-нічо; зате: Лісько, Війське, низько, близько, сливкі, бики а не бики, сливки як приміром у Бойків або в Бампорідщині і Турчанщині, наголос правильний.

Село Війське і Залуж лежить на північний схід від Сяну і Сяноку — поміж горами, а навіть горами — оточене зі всіх сторін крім полудня. Висота гір і положення 300 — 400 м. понад позем моря. Околиця мальовнича, здорова, кліматична, лісиста, суха, з частими опадами в літі, без великих морозів в зимі і без нагальних вітрів. Село Війське дуже старинне: грамота надання парохії, знайдена поміж актами, сягає 1650 року. Перед сотною літ була тут фабрика полотна, звідси назва землі над потоком «Бліх» — тут мабуть від білого полотна. Село давніше до війни почасті кацапське — тепер чисто українське, латинців майже немає та й ці під впливом української мови говорять по українськи з малими виїмками. Це люди, що пізніше прийшли з чужих сіл.

Старі передання кажуть, що тут за князів — Романа і Данила була військова оселя, як передня сторожа від сходу і півночі на оборону княжого замку в Сяноці, звідси назва Війське — Військо. Давня довоєнна ноша, білі каптани, хустки і ходаки в літі, а сукиняні-вовняні опанчі і кожухи в зимі й чоботи — тепер миська модна тандита. Люди недавно, тому 12 літ взад закинули сіяти лен і коноплі та виріб полотна.

Хати — не хижі — білі — не курні. Під одним солом'яним дахом комната, «ванькир», комора стайня, стодала-шопа і возівня. Збіжжа кладуть у снопах на поді. Нарід ни-

ні малоземельний — старша генерація неграмотна — хоча школа вже до сто літ існує. — Люди живуть з лісового зарібку, виробів столярських, продажі овочів, грибів і лісових ягід, як суніці, «боркині», черниці, малини, яких тут обильно. Велике замилювання тут до садів і пасік, головню черешень, вишень і яблук та сливок. В 1928. р. морози знищили сади і сливину та черешні по більшій часті.

Сіножатеї і пасовиськ майже зовсім немає. Кожний клантик землі зужитий під управу збіжжа, яке слабо видатне, зате на соломі і траву буйне. Добре властєє зате яре збіжжа, бульба і конюшина, озимина слабше. — Поля гористі, де не доведе господар обірнику в зимі санками, там сіє синій любін на травунок. Хліба бракує вже звичайно від березня. — Нарід до свого обряду і до церкви дуже привязаний, але ще трохи забобонний, змін обряду нема — хіба як служниця вийде за поляка в місті ради мужа, або хліба — але це виїмки. — Тут є поклади соли і нафти, які ще не використані як слід. Кожний майже селянин має ще другу шутливу назву, як «Тамбор», «Тарабань», «Щур», «Несолений», «Зазуля», «Гайдамаха», «Кобарани», «Цимбала», «Гапа», «Веремінь», «Ватага», «Кметь». Село тягнеться з півночі на полудне 4 км. перетяє на двох сільською дорогою й потоком Війське, до якого з гір допливають рвучі гірські потоки зі сходу і заходу, а є їх до вісім, а головний потік ріки впадає знову до Сяну в Залужу — склін села полудневий, з гори в долину — має до 12 горбків на околу села і всі вони крім чотирьох, що закінчені лісами, управні. Через парохію біля церкви веде битий гостинець зі Сянока до Перемішля на Бірчу і то на границі села Війське, а сусіднім містечком на сході Тирявюво волосською, по обох склонах гори «Соленне» серпентина з 28 закрутами. Відси дуже мальовничий і гарний вид на дооколичні гори і місто Лісько, та Загір'я.

В селі є такі назви гір: «Кампула», мабуть Копула, найвища горбовина на цілу околицю до 700 м. понад позем моря. Далі гора «Соленна» — або Солена гора, мабуть з того, що є в ній джерело соленої води — «Гуц» — густий ліс — «Вапнишка» мабуть є в ній поклади вапна — «Папороть», «Гірки»,

«Помірки», «Марцань», «Пустки», «Мотичник», «Поляна» — це поле управне на горі в лісі, «Вапнишка» — поля управні нижче положені мають назву «Пасіка», «Вольське», «Сівне», «Брідки» — коршми по війні знесені. Село Війське має понад 240 хат; української народности понад 1.200 душ.

При нім на полудне між двома горами є присілок: «Долини», належить до громади Залуж, славне зі сливок, черешень і вишень. Склін села полудневий, від півночі й сходу заслонений горами, тому тепліше підсоння. Має 36 хат української народности. Курних хат зовсім немає.

Це село має в своїх закутинах назви — «Македонія» — може околиця нагадує грецьку Македонію, заслонена зі сходу густим лісом за яругою — «Дзюрджик» і «Мотичник».

Третє село дуже гарне, заслонене від півночі й сходу лісом за горі «Папороть», а звернене та отворене на захід і полудне в напрямі Сяну — це село Залуже—Залуж, положене за двірським лугом над Сяном. Хати також тягнуться здовж державного гостинця, біленькі огорожені парканами. — Люди любуються в садах. В горах «Папороть» і «Гірка» є досі невикористані доли нафти — доле більше урожайне як у громаді Війське — бо рівніше і більше сонцем огріте, навіть є різниця в різвою й кліматі. Цілий тиждень скорше дерева весною розвиваються як у селі Війське, хоча оба села безпосередньо з собою сходяться хатами. Затє населення тут у Залужі малоземельне і бідніше, як у Військім — на 1-3 моргових ґрунтах. Люди переважно живуть з зарібку в дворі, на стації, в місті, в тартаку, на службі в Сяноці й з літників, які щороку численно від'їжджають сюди на свіжий воздух з більших міст Польщі. Всіх хат є 120, в тім поверх десять лагінських, а 4 жидівські. Нарід тут свідомо-український.

Багато селян з цієї парохії живе на еміграції у Франції, Америці та Канаді.

Саме село Залуж дуже мальовниче, здорове, Сян близьенько, стація й почта в місці. Школа мурована 4-кл. з 5. учительськими силами, вспільна для всіх трьох сіл утравістична. У Військім є мурований приходський дім, склеп церковний і сметанкова станція — 4 українські склепи, Захоронка, українська на докінченню мурована Церква, місце відпустове від 1926. р. і хрестна дорога.

В Залужу і Військім читальня

«Просвіта», а в Долинах тов. «Луг» і Кружок «Сільського Господаря» в парохії. Належало б більше цієї околицею з огляду на літницько-нашій українській інтелігенції з міст зацікавитися та їхати на відпочинок літний. Це дало би зарібок нашим селянам, та піднесло їх на дусі в часі кризи, підбадьорило їх до праці. Кожне рідне українське слово повитає наше, бідую приг-

жоблене село з отвертими раменами.

Війське, в березні 1936. р.

о. Петро Андрейчик
парох.

Від редакції: Широ дякуємо Впр. Канонікові о. П. Андрейчикові за ці вичерпуючі цінні відповіді на наш квестіонар з 23. і 24. ч. «Нашого Лемка». Це має незвичайно важке значіння для наукових цілей.

наші діти, українські діти» — відповідає старий козак Охрим. А на салі видно зворушення й радість. Від осені провадить о. завідатель в школі освітньо-господарські вечірні курси, на які сходиться багато молоді й молодих газдів та жінок. На Різдвяні Свята зорганізовано в нас Вертеп, що заколядував 70 зл. З того післано 15 зл. на «Просвіту» до філії в Сяноці — за 40 зл. куплено книжок у львівській книгарні «Просвіта», а за решту справлено строї до вистав. Люди зачинають цінити книжку й беруться до читання. О. завідатель позичає також книжки зі своєї бібліотеки, що має понад 200 томів. Особливою популярністю тишається видання Івана Тиктора й загаля історичні повісті й оповідання.

Дня 12. лютия відбувся один відчит, присвячений 14-й річниці коронації Папи Пія ХІ. Саля була переповнена учасниками, що уважно прислухувалися до слів відчиту.

Так у нас іде життя завдяки новому завідателю, котрий потрапить в такий тяжкий час влити в нас віру в кращу майбутність.

Свідомий.

Культурна праця в лемківських селі

22 кілометри на полудне від Риманова, неначе дальший тяг містечка Яслиськ, розтяглося село Нижня Воля. При долині, отінене з з двох сторін горами, тулиться до збіч, а відсунені дещо гори коло самої церкви творять простору рівнину. Здавалося би, що так далеко від світа живуть тут люди без ніякої науки й свідомости життя-буття на широкім світі. Однак воно так не є.

Ще до світової війни першим будителем села був бл. п. о. Лев Волянський, який тут працював 30 літ і поклав тривкі основи піднац. освідмлення. Старі люди розповідають, якто він всіх збирав і розповідав їм про козаків і їх змагання з Москвою. Тому тут люди розуміють і відчувають різницю між Москалем і Українцем, і під цим оглядом нема ніякої баламути, як по декотрих селах.

По смерті о. Волянського бачимо в селі немовби застій. Доперва по війні з приходом учительки п. Стефанії Сенети, яка широко занялася вихованням молодого покоління, село будиться з дримоти. Однак, будучи на урядовій посаді мусіла вона обмежитися тільки до школи. Національною роботою занявся парох о. Величко. Однак він через особисті непорозуміння й дещо занервову поведінку зразив собі більшу частину громадян, тоді навіть зачинають підносити голову комуністичні елементи.

Аж з приходом нового завідателя парохії о. Володимира Худика, культурна й національна праця ступає на властивий шлях. Вирозумілий і енергійний душпастир зумів в короткім часі зорганізувати найактивніших одиниць, як також притягнути до праці оспалих і опірних. Зникає роздвоєння в селі, а комунізуючі щораз більше трапляються на силі. На кинутий клич будови нової школи, твориться комітет під головством о. завідателя. Членами комітету стали п. Сенета, солтис Михайло Марин, Стефан Рейба й Гриць Мигалик. Робота йде. Стинка дерева в лісі продов-

жується, пляни готові й на весну приступаємо до будови. Школа буде получена з господарським домом і салею на вистави. Бо дотепер не має, де молодь зібратися вечором і на вистави нема відповідного будинку. Вправді на приходстві є частина стодоли на салею для вистав, але замала й невідповідна. З браку іншого приміщення там тепер відбуваються всякі сходи. Там і відбулася миколаївська вистава дня 22. грудня 1935. р., що згрмадила численно дітей з їхніми родичами. Треба було бачити ті розрадувані лица дітей, що тишилися дарунками. «Чиї то діти?» — питає св. Миколай. «Це

Правда й легенда

про замок на Мимоні

Під розвагу українським археологам.

На північ від села Мимінь, по правім боці ріки Вислока, знаходяться румовища старого замку. Замок цей, оповитий ореолом таємничости, та легендарних оповідань — є цікавим явищем, яке варто докладніше розглянути.

(Мимінь — це присілок села Боська; залізниця в Боську — від стачії до звалищ не більше, як 2 і пів км.; в місці гр.-кат. приходство, кооператива, дешеве вигідне приміщення у місцевих чесних господарів).

Стратегічне положення замку просто знамените. Він знаходиться на високоположеній поляні, з трьох сторін окружений рікою та потічком. Від півночі пливе ріка Вислок, від полудня потічок, який луковато вигинається, опасає височину зі сходу і вливається до Вислока. Всі береги високі на яких 40-50 метрів, місцями стрімкі й нагі, деінде знов лагідніші і порослі корчами. Тільки від заходу височина лучиться з легкофалистою рівниною. Але зате з цієї сторони був глибокий рів, що забезпечував доступ до замку. Тепер рів засипаний.

Формою височина докладно нагадує підкову, не ширшу як 40 кроків.

На яких 25 кроків від східнього берега знаходяться розвалини замку. Це грубезні (до 3 метрів) мури, у виді безфоремного простокутника, довгого на 32 кроки та широкого на 14. Мури, себто стіни бувшого замку сплювані якоюсь заправою (вапно-пісок). Стіни ці порозбирані людською рукою — не високі, лише одна стіна з заходу, сторчить вгору поверх п'ять метрів.

Оповідують люди, що давно ця стіна була більше як три рази висша. Всюди є повно глини, перемішаної з камінням. Між мурами та по боках доступуть карловаті граби та иви. На схід від замчища, у віддалі 18 кроків, знаходиться лікувата западина зо три метри глибока.

Люди твердять, що вона постійно поглиблюється; значить, щораз більше западається. Це потверджувало здогад, що під замком, або навіть поза поверхнею, яку обіймав замок, є розлогі пивниці. Давніше, десь в поблизу замку, була отверта діра. Ї хотіли люди змірити довгим дрючком, але до дна не могли дістати та як дрючок пустили, то він упав десь дуже-дуже глибоко. Боячися, щоб до тої діри не упала худобина, її накрили скалою. З бігом часу на скалу

наспалося глини і тепер ніхто не знає, в котрім місці була діра. Можливо це був підземний хідник, бо й інші сліди, а властиво оповідання, вказувалиб на це, що такий хідник існував.

Оповідають, що у підніжжю гори, від сторони Вислока, давно бачили люди отвір, а в ньому сходи. Там внизу мали бути рівнож сліди якихсь будівель, але на те все зісунулася земля з берега і так отвір, як й сліди будівлі, щезли під землею.

На захід від замку також була якась будівля. Люди припускають, що там могла бути цегольня, або кузня, бо виорюють багато цегли, ковальської жужелиці й цвяхів.

Тому десять чи одинацять літ, люди на власну руку почали вести розкопки на замчищу. Окопали в кількох місцях мур з одного й другого боку і натрапили на сліди пожежаріща. Всюди було повно попелу, вугля, щось подібного до ковальської жужелиці, чимало куснів безформеного заліза (залізні предмети мабуть перетопилися в часі якої там пожежі), множество цвяхів різної величини, грубих, незугарно вироблених глиняних посудин — черепів і багато костей. Ще й тепер на верху можна побачити ті кости; це переважно кости звірят. На знайдені предмети не звертали більшої уваги (шукали скарбів) і їх понищено, розкинено, тощо. В одному розі замчища відкопали гарно в квадрат ставлений мур; там певно була башта.

До підстави муру ніде не докопалися, лише — от так — трохи верхом розкопали. Як глибоко сягають мури — це є покищо загадкою. Дальші розкопки перестали з двох причин: перше — основні розкопки вимагали величезного вкладу праці, а задурно ніхто не хотів довгий час працювати.

Друга і то найголовніша причина — це був страх! Боялися, бо існує легенда, що замок є заклятий, що його береже нечиста сила, яка в середину нікого не допустить. А хто передістався-б у середину — тогд же неминуча смерть.

Хто, коли і як закляв замок — то про це не можна довідатися. Зате люди знають «напевно», що замок є заклятий. На доказ наводять таке:

Одного разу господар з Мимоня віднайшов залізні двері, які провадили в підземелля замку. Коли хотів ті двері відчинити, то втратив зір — осліпнув. Через те вже ні сам не міг нічого зробити, ні другому показати в котрім місці є двері. Більше ніхто тих дверей не бачив, бо нечиста сила зараз насунула на них глини, каміння... і тепер ніхто не знає, де є ті двері.

Тамошні люди твердять, що дійсно

Трикотарський курс в селі Полонна

був такий чоловік, який осліпнув на замчищу, навіть подавали його назвиська, але я забув.

Крім того, можна-б дати ще таке освітлення:

Замок побудовано мабуть десь перед около 800 роками. Двічі робили на нього напад Мадяри, але безуспішно; напад зівстав відбитий.

В руїні обернув замок напад Татарів. Чи тоді, підчас татарського нападу, була яка оборона, чи взагалі нікого в замку не було — не знати. В той час на замку мешкала якась княгиня, але вона на кілька днів перед нападом Татарів виїхала геть. Замок мав бути двоповерховий. Татари знищили тільки те, що находилося над землею, а пивниці залишилися цілі.

За кількадесять (може й більше) років після татарського нападу в пивницях замку завелися розбійники. Це була якась велика шайка розбійників, яка в льохах замку мала першорядну кривіку і переховувалися там через довгий час. (Це стверджує ще й цей спогад, що дехто назвище села «Мимонь» виводить від якого-там Мимоня, що був ватажком у цих звалищах, знову другі кажуть, що краще було цю місцевість здалека обходити, минати, мимоїхати; також небезпечно було десь давно переїздити через сусіднє село Одрехову — бо дехто каже, що там якісь незнані люди — може останки норманів — грабили і ховали собі награблене — або в місцевому говорі: відбре — одре і ховає. Впрочім зараз недалеко Мимоня — маємо гірку та її підніжжя ще сьогодні називають «Синготи» — назвище татарського походження).

В пивницях мали розбійники нагромаджені величезні багатства. Аж раз пивниця засунулася. Що сталося з розбійниками — ніхто не знає. Вони, або

живцем зістали погребані в пивниці, або — якщо тоді були десь на виправі — то опісля вже не могли дістатися до середини, бо вхід був завалений. В кожному разі від того часу розбійники пропали, а скарби, які вони там нагромадили, повинні бути й до сьогодні.

Кілька літ тому якийсь багатий жид з дальших околиць Польщі (казали, що з Варшави), хотів на власний кошт зайнятися розкопками, — одначе з застереженням, що всякі знайдені ре-

Поширюйте і передплачуйте „Нашого Лемка!“

чі перейдуть на його власність. Йому не дозволили, кажучи:

«Там можуть критися величезні багатства, то шкода, щоб вони дісталися в жидівські руки».

Якби там воно не було, то всеж таки, під румовищами мимонського замку криється загадка, яку варто розв'язати.

М. Н.

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ ТІЛЬКИ
ПРАВДИВИХ УКРАЇНСЬКИХ
ШЕВСЬКИХ КІЛКІВ

тільки з цим
знаком

одиної української
фабрики

ДЕНДРА
у Львові

Добре уважайте, бо жидівський картель підшивається під наше опакування!!

ЦІННИК ОГЛОШЕНЬ: За текстом, серед авч. оголошень: Ціла стор. 300 зол.; пів стор. — 150 зол.; чверть стор. — 75 зол.; одна восьма стор. — 40 зол. Сторінка має 3 шпальти — за 1 мм. на 1-ну шпальту — 30 сот.. Оголошення в тексті — 45 сот. на 1 сторінці — 60 сот.. Дрібні оголошення за слово 10 сот..